

feature

KNIPPEN
PLAKKEN

Beauty is only skin deep, willen prachtige filmsterren wel eens braaf zeggen. Makkelijk zat. Geld is ook onbelangrijk, behalve als je het niet hebt. De drempel ligt hoog om in Hollywood aan de bak te komen als je uiterlijk minder bedeed bent. Plastische chirurgen helpen een handje mee en dat doen ze al bijna een eeuw.

Ze zijn naar het schijnt op één hand te tellen in Hollywood, de filmsterren die niets aan hun uiterlijk versleuteld hebben. Veel actrices, maar ook acteurs, gaan ondanks een aantrekkelijk voorkomen al vroeg in hun carrière onder het mes om hun kansen op succes te vergroten. Ze moeten wel, anders zou elke sterveling met een aardige verschijning het grote doek op kunnen. En velen voelen zich gedwongen om op wat latere leeftijd de onvermijdelijk oprukkende ouderdomsverschijnselen terug te dringen. Al ligt die druk voor vrouwen traditioneel wat hoger dan voor mannen. Zonder schoonheid die het ideaalbeeld zo dicht mogelijk nadert immers geen werk. En dan moeten die klussen aan hun uiterlijk er ook nog eens zo natuurlijk mogelijk uitzien. Littekens, laat staan mislukkingen, verraden de kunstmatige creatie en verstoren de illusie van 'ware schoonheid', een soort van god gegeven voorrecht waaraan we ons kunnen vergapen.

Moeizame coming-out

Zelden komen sterren dan ook uit de kast als het gaat om plastische chirurgie. De schaamte is kennelijk enorm. Sharon Stone klaagde recent een arts aan omdat hij beweerd zou hebben haar uiterlijk onder handen genomen te hebben. En als sterren bereid zijn de kastdeur op een kier te zetten, zoals de 60-jarige zangeres-actrice Cher, dan maken ze lang niet altijd hun hele boodschappenlijst openbaar. Zo beweert Michael Jackson nog altijd dat hij alleen wat restauratiewerk heeft laten doen na een brandongeluk tijdens de opnames van een Pepsi-commercial.

PLASTISCHE CHIRURGIE IN HOLLYWOOD

Sommigen geven ronduit toe wat ze aan verbouwingen achter de rug hebben. Jane Fonda, Roseanne Barr, Pamela Anderson, Jamie Lee Curtis en Angela Lansbury hebben zich vroeg of laat bekeerd tot het geloof in plastische chirurgie. Al is de 68-jarige Fonda inmiddels een spijtoptant die haar borstimplantaten heeft laten verwijderen. 'Eigenlijk zou ik mijn implantaten naast mijn twee Oscars op de schoorsteenmantel willen zetten als een *reminder*', zei ze vorig jaar in een interview op de Nederlandse televisie. De 72-jarige Amerikaanse comédienne Joan Rivers is nog niet van haar geloof gevallen. Ze is duidelijk over haar twee facelifts plus extra's, en meldde even een botoxje te gaan halen voorafgaand aan de uitreiking van de Oscars die ze dit jaar voor een tv-zender moest verslaan.

'DOOR DE ENTHOUSIASTE INVOERING VAN DE CLOSE-UP KWAMEN PLASTISCHE CHIRURGEN ALS GEROEPEN'

In de rij voor de Oscar-lift

Rivers is niet de enige die zich laat bijwerken voor de Oscars. Hollywood-topklinieken - met discrete achteringen - zien rond december een stijging van zo'n twintig procent aan boekingen. Dat geeft hun patiënten voldoende hersteltijd om jeugdig fris op de rode loper te verschijnen, zonder ontsierende operatiewonden. Maar soms zijn ze net niet op tijd of is er iets niet helemaal goed gegaan bij de dokter. Zo schrijft een Amerikaanse journaliste dat ze ooit een preview zag van een film met een close-up van een beroemde Franse actrice - die ze anoniem houdt - wier faceliftwondjes nog te zien waren. De regisseur in kwestie was het euvel niet ontgaan en zei dat het shot in de postproductie vervangen zou worden.

Maar het kan veel erger. De nu 49-jarige Mickey Rourke herstelde begin jaren '90 zijn bokscarrière, wat de staat van zijn gezicht bepaald geen goed deed, en nam tegelijkertijd zijn toevlucht tot de plastische chirurgie. Het bleek een fatale keuze. De man werd het schrikbeeld van cosmetische mislukkingen. Zure ironie was dat Rourke in 1989 nog in *JOHNNY HANDSOME* had gespeeld als een mismaakte crimineel die door chirurg Forest Whitaker een nieuw uiterlijk aangemeten krijgt om zo ook geestelijk positief hervormd te raken en de misdaad vaarwel te kunnen zeggen.

Openbare schandpaal

Dit soort missers leiden een lang leven op internet. Met als geliefd centrum www.awfulplasticsurgery.com. Talloze vóór en ná-foto's van sterren staan er uitgebreid in de belangstelling. Onder de bezielende leiding van de Amerikaanse plastische chirurg John Di Saia mogen bezoekers zelf beelden plaat-

sen die minutieus geanalyseerd worden. Met slecht uitgevoerde kunstgrepen, als gevolg van medische onkunde. Maar ook met verslaafde Hollywood-inwoners die maar niet kunnen ophouden met sleutelen, ook al adviseren hun artsen een stop.

Van de *stretch marks* op Kate Beckinsales nieuwe, maar verkeerd geplaatste borsten tot aan Burt Reynolds aalglad gestreken gezichtshuid, alle fouten zijn te bezichtigen. Di Saia *host* daarnaast ook de site www.goodplasticsurgery.com waar je soms dezelfde sterren aantreft die naar zijn smaak bijvoorbeeld een prima *nose-job* hebben gehad terwijl ze flink uitgeschoten zijn bij het opblazen van hun lippen, met als resultaat de *trout pout* (pruilmond) waardoor hun lippen eruitzien alsof ze lijden onder bijensteken.

Zo oud als de weg naar Hollywood

Nieuw is het allerm minst, de dolle molen van de schoonheidsindustrie in Hollywood. Marilyn Monroe zou ooit gezegd hebben dat ze al op jonge leeftijd wist wat de macht van mooi-zijn betekende, toen ze als 8-jarig meisje een boom inkloem en er vier jongetjes klaar stonden om haar naar beneden te helpen. Maar ook zij bleef geen *natural beauty*. Haar neus en kaaklijn werden een tikje gemodificeerd voor een nog prachtiger uiterlijk dan ze al had. Cowboy-held John Wayne viel door de mand toen het zoontje van zijn arts per ongeluk verklapte dat diens uitgezakte gezichtsdelens door zijn vader waren gerepareerd.

Marlene Dietrich kreeg al in 1929 een neuscorrectie en ook Rita Hayworth bleef voor de Tweede Wereldoorlog niet gespaard, ze liet haar haarlijn verschuiven. De Zweedse sfinx Greta Garbo zou op last van film-mogul Louis B. Mayer (van MGM)

Sinister en belachelijk

Wat Hollywood eist, becomingarieret het echter ook. In zwart-wit gangsterfilms, thrillers en horrorproducties werd de plastische chirurgie al vroeg gebruikt als verhaalvehikel.

Het liefst als een wat sinister vakgebied waarin criminelen van een nieuwe identiteit voorzien konden worden. In komedies waren plastische chirurgen eerder louches gekken die zich miskenende kunstenaars voelden. In het verlengde daarvan ligt ook het modernere *Death Becomes Her* (1992) waarin Meryl Streep en Goldie Hawn verwikkeld zijn in een cosmetische wedloop. Filmmakers gaven en gaven ook filosofisch getint commentaar op de samenleving en intermenselijke relaties met hun portrettering van het specialisme. Zoals in *A Woman's Face* (1941) waar de mismaakte Joan Crawford de kans krijgt haar stenen hart te verzachten door een plastische chirurg. In *Dark Passage* (1947) ontsnapt de onschuldige gevangene Humphrey Bogart door snel onder het mes te gaan zodat hij 'ongezien' de echte moordenaar van zijn vrouw kan zoeken. Aanvankelijk is Bogart zelf niet in beeld, maar zien we alleen de reacties van de mensen die hij tegenkomt. En die kunnen zeer bepalend zijn voor het zelfbeeld. Een geperverteerde maatschappij wordt getoond in *Brazil* (1985), waar rijke vrouwen gereduceerd zijn tot chirurgisch kunstwerk of medisch misbaksel. De identiteitsbeleving kan verstoord raken door een nieuw uiterlijk zoals in *Vanilla Sky* (2001), een remake van het Spaanse *Abre Los Ojos* (1997), met een verwarde Tom Cruise. En het krijgen van andermans uiterlijk kan minstens zo ingrijpend zijn. In *Face/Off* (1997) wisselen politieman John Travolta en terrorist Nicolas Cage van gezicht én van leven. Wie waren ze? En wie worden ze?

feature

'DE KENNIS DIE MILITAIRE ARTSEN OPDEDEN MET VERMINKTE SOLDATEN WERD AL SNEL TOEGEPAST OP ACTEURS'

Brasil

Mooie mensen hebben slechte seks

Veel van de veertig topchirurgen die meewerkten aan het boek *Aesthetic Surgery* zijn het over één ding eens: Mooie mensen lopen een grote kans op slechte seks.

Een fraaie verschijning kan averechts werken in bed, menen deze artsen. De stress, veroorzaakt door de enorm hoge verwachtingen die mooie mensen van zichzelf hebben of die hun bedpartners hebben van hen, leidt tot teleurstellingen. Maar mooi zijn levert buiten de slaapkamer wel voordelen op. Werknemers met een prettig uiterlijk worden eerder aangenomen en krijgen meer salaris. Wetenschappers hebben ook geconstateerd dat mooie mensen in de rechtszaal een lagere straf krijgen dan 'lelijkheids' voor hetzelfde vergrijp. De achterliggende gedachte zou zijn dat men schoonheid onbewust associeert met 'de spiegel van de ziel'.

wat aan haar gebit hebben moeten laten doen. Nog eerder was de Franse actrice Sarah Bernhardt die in 1912 naar haar vaderland terugkeerde en trots haar verjongde lichaam van Amerikaanse makelij aan een vrouwelijke arts liet zien, die vlak daarna een toonaangevende kliniek voor plastische chirurgie in Parijs opende.

Duitse oorlogswonden

Niet alle cosmetische modes komen van over de Atlantische Oceaan. Opvallend is de invloed van Europese en vooral Duitse artsen in Hollywood geweest. De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) had een enorme impact op de vooruitgang binnen de plastische chirurgie in Europa. Duizenden militairen kwamen zwaar verminkt van het slagveld terug waardoor artsen hun bestaande technieken moes-

Vierhonderd jaar nose-jobs

Mannen waren lange tijd de grootste groep klanten van pre-plastische chirurgen. Al aan het einde van de Middeleeuwen was er vraag van mannen naar neusoperaties, ondanks de helse pijnen die de patiënten moesten doorstaan.

De oude Egyptenaren schijnen al bezig geweest te zijn met ingrepen die we tegenwoordig zouden scharen onder plastische chirurgie. Maar ook in Europa bestaan sommige specialistische operaties al zo'n vier eeuwen. Zo was er sinds de import van syfilis eind

vijftiende eeuw uit de net ontdekte Amerika's vraag naar *nose-jobs* omdat de seksueel overdraagbare ziekte het gelaat en vooral de neus van besmette mannen ernstig aantastte. Enkele chirurgijnen konden die zichtbare schandplek, die leidde tot sociaal isolement, verdoezelen.

De Italiaan Gaspare Tagliacozzi was de chirurgijn wiens basistechniek om neuzen te 'herstellen' nog tot rond 1900 toegepast werd. In 1597 werd op ruim twintig houtsnedes stapsgewijs zijn operatiemethode vastgelegd. Patiënten moesten helse pijnen doorstaan omdat de moderne anesthesie pas in 1846 werd uitgevonden. Bovendien was het leed meestal niet geleden na de operatie. Veel mensen bezweken alsnog aan de gevolgen van wondinfecties, tot in 1867 effectieve antiseptische middelen ontdekt werden.

ten vervolmaken en ze ook konden improviseren met experimentele middelen.

In *Aesthetic Surgery* (2005), een prima Taschen-koffietafelboek voor lezers met een sterke maag, staan angstaanjagende foto's van reconstructieve ingrepen bij gewonde militairen die neuzen, ogen en soms driekwart van hun gezicht missen. De kennis en ervaring die artsen daarmee opdeden werden al snel ook toegepast op burgers met cosmetische behoeftes van ijdele aard: acteurs. De Duitse filmindustrie van het Interbellum wenste ook toen al mooie, vlekkeloos vormgegeven hoofden op het witte doek. Maar toen de Nazi's steeds meer hun greep op de maatschappij lieten gelden, realiseerden veel Duitse filmmakers en acteurs dat ze beter hun heil in het vrije Hollywood konden zoeken.

In hun kielzog namen ze ook plastisch chirurgen mee die in Amerika de toon zetten voor *high tech* verfraaiing. Door de enthousiaste invoering van de close-up begin jaren '20 kwamen ze als geroepen. Acteurs werden wreed geconfronteerd met ieder uiterlijk gebreke dat tientallen keren vermenigvuldigd op metershoge schermen terug te zien was in de cinemapaleizen. De gang naar professionele hulp werd 'hoogst noodzakelijk'.

Botox-boycot

Sommige Hollywood-sterren zweren bij hun eigen lijf en leden, als we hen mogen geloven. Cameron Diaz en Minnie Driver, beiden dertigers, bieden openlijk weerstand tegen de druk om eeuwig jong en mooi te zijn in Hollywood en beweren nooit te zullen zwichten voor de verleidingen van plastische chirurgie. De nog piepjonge Scarlett Johansson zou echter verklaard hebben niet oneervol afgeserveerd te willen worden en een ingreep te overwegen als de tijd daar is. Iets dat vele collega's stilletjes doen. Tot vreugde van filmmakers en producenten die soms op de man of vrouw afvragen of hun hoofdrolspelers nog plannen hebben.

Sowieso willen ze graag op de hoogte zijn om niet halverwege het draaien van een film overvallen te worden door een cosmetische verandering, waarmee bijvoorbeeld Melanie Griffith de crew van *THE BONFIRE OF THE VANITIES* (1990) verraste. Met haar plotselinge *boob-job* dwong ze een nieuwe filmgarderobe af en hielp ze bepaald niet mee aan de visuele continuïteit. Steeds vaker hebben regisseurs last van moderne plastische snufjes. Het schijnt meer moeite te kosten om een expressievol en dus een botox-loos gezicht te casten. Het is de prijs van de schoonheidseis.

De vijand van de ouderdom verslaan zal wel voor altijd hoog op de agenda blijven staan in *Tinsel Town*. Authenticiteit is iets waar alleen gewone mensen in de spiegel naar staren. Schijnters zijn niet geschikt voor ouderdom, zei wijlen Bette Davis al. Je moet een hoop lef hebben om in Hollywood grijs en rimpelig te raken.

ELLEN VAN SLAGMAAT

Info ondermeer uit *Aesthetic Surgery* (2005) van Uitgeverij Taschen. In Nederland te verkrijgen via Libero.

